

Т. В. Литньова
кандидат педагогічних наук, доцент

Житомирський державний університет імені Івана Франка

ДО ПИТАННЯ ПРО ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ ДИСКУРСИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ

Зміцнення міжнародних зв'язків України, вихід її у європейський та світовий простір, нові політичні, соціально-економічні і культурні реалії, а також врахування Рекомендацій Ради Європи з мовної освіти зумовили суттєві зміни в галузі викладання іноземних мов. Зростає необхідність підготовки студентів до здійснення в реальних життєвих умовах міжкультурного іншомовного спілкування. Показником сформованості здатності студентів ефективно діяти в міжкультурній комунікації виступає міжкультурна комунікативна компетентність, яка включає в себе мовні та мовленнєві, соціокультурні та соціолінгвістичні, дискурсивні та стратегічні компетенції.

Розглянемо поняття дискурсивної компетентності, яке визначається науковцями як здатність керувати мовленням та структурувати його за допомогою тематичної організації, зв'язності, логічної організації, стилю та реєстру, риторичної ефективності. У Загальноєвропейських Рекомендаціях з мовної освіти пропонується термін "прагматичні компетенції", що пов'язується зі знаннями принципів, за якими висловлювання організуються, структуруються, використовуються для здійснення комунікативних функцій та узгоджуються згідно з інтерактивними й транс-активними схемами [1]. Подані визначення свідчать про те, що поняття "дискурсивні компетенції" може бути замінене поняттям "прагматичні компетенції".

Деяке інше пояснення дискурсивних компетенцій пропонує російська дослідниця Н. В. Єлухіна. На її думку, дискурсивна компетенція – знання різних типів дискурсів і правил їх побудови, а також уміння створювати і розуміти ці дискурси із врахуванням ситуації спілкування [2, с. 9]. Таким чином,

дискурсивна компетентність передбачає володіння набором певних дискурсів. Щодо поняття "дискурс", то в 60-70-х рр. ХХ ст. він розглядався як зв'язна послідовність речень або мовленнєвих актів, тобто корелювався з поняттям "текст". Сьогодні дискурс пояснюється по-різному: як складне комунікативне явище, що включає, крім тексту, ще й екстралінгвістичні чинники, необхідні для розуміння тексту (знання про світ, думки, цілі адресата); як "мінімальна комунікативна одиниця або центральна одиниця мовленнєвої діяльності, що виражає міжособову мовленнєву взаємодію та має інтегративну функцію і єдиною темою" [3]. Отже, дискурс є одиницею мовленнєвої діяльності.

Ми схильні поділяти думки українських науковців, які тлумачать дискурсивну компетентність як здатність людини створювати зв'язні відрізки мовлення з урахуванням лексичних, граматичних та синтаксичних правил, комунікативної ситуації та екстралінгвістичних чинників, що є невід'ємними складниками процесу комунікації; логічно організовувати висловлювання в цілісні тексти та представляти їх відповідно до стилю мовлення та принципів риторичної ефективності [4, с. 159].

Дискурсивна компетентність виступає професійно значущим компонентом підготовки майбутніх фахівців, за допомогою якого засвоюються способи мовленнєвої діяльності, задається інтерактивний аспект майбутньої професійної діяльності, формується готовність фахівця до міжкультурного діалогу.

Аналіз методичної літератури дозволив виділити три основні етапи формування дискурсивної компетентності студентів:

1) Інформаційно-аналітичний – ознайомлення з різновидами дискурсу і жанрами професійної сфери спілкування (анотація, реферат, тези, повідомлення, біографія, офіційний лист, приватний лист, наукова доповідь тощо). Цей етап спрямований на системне і комплексне вивчення теоретичного матеріалу, ознайомлення з новими поняттями та формування умінь створювати і сприймати мовленнєвий текст в екстралінгвістичному контексті.

2) Практико-формувальний – навчання усіх компонентів дискурсивної

компетентності, виконання різноманітних вправ на оволодіння мовними засобами і структурою, властивими формату дискурсу, який вивчається. Основна увага зосереджується на таких компонентах роботи з текстом, як логіко-сміслова структура тексту, побудова тексту відповідно до мети комунікації; використання лексико-граматичних засобів, що відповідають меті викладу.

3) Узагальнюючо-розвивальний – навчання орієнтуватися в умовах комунікації, співвідносити поставлену мету із ситуацією спілкування, вибирати відповідний формат дискурсу і здійснювати його реалізацію в умовах, що імітують реальне спілкування [2].

Іншомовна дискурсивна компетентність студентів формується не лише під час аудиторних занять, а й під час самостійної роботи. Доцільним є спілкування із зарубіжними студентами, участь у відео-конференціях, вебінарах, Skype-презентаціях, що дозволить активізувати процес навчання іноземної мови, забезпечить додаткову мовну практику та досвід професійної і міжкультурної комунікації.

Література

1. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. – Cambridge : Council of Europe, 2001. – 260 p.
2. Елухина Н. В. Роль дискурса в межкультурной коммуникации и методика формирования дискурсивной компетенции / Н. В. Елухина // Иностранные языки в школе. – 2002. – № 3. – С. 9-13.
3. Кучерова О. Комунікативно орієнтована типологія дискурсу: проблеми та підходи / О. Кучерова // Іноземні мови в навчальних закладах. – 2003. – № 2. – С. 172-181.
4. Боднар С. В. Проблема формування іншомовної дискурсивної компетентності майбутніх економістів / С. В. Боднар // Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. – 2016. – № 1 (11). – С. 158-164.